

13. NÉPTÁNC

BEVEZETÉS

A gyerekek mozgásigénye igen nagy. A heti egy táncóra a mozgás egy nagyon rokon több szempontból azonban teljesen más fajtáját adja a gyerekeknek, mint a testnevelés óra. A bemelegítés szervesen illeszkedik a néptánc óra anyagához, és a ritmikus, összetett mozgásokkal fejleszteni szándékozom a gyerekek ritmusérzékét. A néptánc és a testnevelés óra elősegíti azt, hogy megjelenésükben, alaptartásukban, mozgásukban egészséges, kultúrált mozgású fiatalok benyomását keltsék. A néptánc tanítása a középiskolában is nagyon hasznos és szükséges. Magyarságtudatot, egészséges és szükséges önbizalmat, a többiek előtti szerepléssel határozottabb mozgást, fellépést segít elő, melyre mindenkor nagy szükség volt és lesz.

A TANTÁRGY CÉL ÉS FELADATRENDSZERE

OKTATÁSI CÉL:

A magyar nyelvterület néptánc anyagának tanítása, valamint koreográfiákban történő bemutatása. Ezen kívül a környező népek népzene anyagának, hagyományainak megismerése, megőrzése.

FELADATRENDSZERE:

Kapcsolatot tart a magyar irodalom, ének és hangszeres tárgyak tanmenetével (a néptánc szervesen kapcsolódhat bizonyos irodalmi alkotások előadásához, kiegészítheti, erősítheti a mű mondanivalóját, előadásmódját. A népdalok értékesebb, régebbi réteghez tartozók megtanításával az énekórák anyagát is bővíthetjük.) igyekszik az egyetemes kultúra felé fordítani a diákok figyelmét.

A TANTÁRGY KÖVETELMÉNYRENDSZERE, VIZSGARENDSZERE

KÖVETELMÉNYRENDSZER:

A tárgy alapeleme: néphagyományok, néptánc, népzene, népszokások, népviselet, népköltészet.

1. Legfontosabb követelmény a három nagy dialektusterület táncrendjeinek, tánc típusainak megismerése, a későbbiekben improvizatív előadásmódja. Kiemelt szerepet kap a tanult táncokhoz kapcsolódó zenei és néprajzi ismeretanyag.

A. Zenei

- népdalok tanulása, felosztása,
- népi hangszerek, hangszeres együttesek
- tánc típusok zenei kísérete

B. Néprajzi

- A magyar nép táji-, történeti tagolódása
- Népszokások
- Népviseletek

2. Készülődés a szokásos énekkari koncertre. Ilyenkor a táncanyagok összefoglalásaként koreográfiák készülnek, melyekben minden tanuló szerepel.

3. Egyéb felkérések alkalmával táncműsorok előadása.

TÁRGYI FELTÉTELEK

- Megfelelő nagyságú, jól szellőztethető, rugalmas padlózatú próbaterem
- Hangzóanyag, műsoros kazetta, CD, üres kazetta
- Magnó, videó kamera, erősítő, hangfalak
- Videó-tár
-

AJÁNLOTT ESZKÖZÖK

Tárgyi eszközök:

- Próbacipő (tornacipő, bőrtalpú karaktercipő és csizma)
- Próbaruha (pamut trikó, szoknya illetve nadrág)
- Eszközös táncokhoz (bot, üveg, párna)
- Tisztálkodási felszerelés
-

NÉPTÁNC

7. évfolyam

Évi óraszám: 37 óra

Nyugati tánc-dialektus:

- Karikázó, lánytánc, játékok
  - Eszközös táncok
  - Ugrós táncfolyamat ritmikai- és térbeli felépítése
  - Lassú és friss csárdás
- (Érintett területek: Somogy, Sárköz, Kalocsa)
- Német nemzetiségi táncok: Polka, Mazurka, Walzer

Tiszai tánc-dialektus:

- Verbunk
- Lassú és friss csárdás
- Hármascárdás
- Körscárdás
- Botoló

(Érintett terület: Szatmár)

Erdélyi tánc-dialektus:

- Csángó táncok
- (Érintett terület: Moldva)
- Négyes és csárdás
- (Érintett terület: Szék)

Nyugati tánc-dialektus:

- Karikázó, lánytánc
  - Kör- és szóló verbunkok
  - Ugrós motívumok
  - Lassú és friss csárdás
- (Érintett területek: Rábaköz, Nyugati – Palóc)

Tiszai tánc- dialektus:

- Ugrós motívumok
  - Lassú és friss csárdás
- (Érintett terület: Délalföld)

Erdélyi tánc-dialektus:

- Lassú cigánytánc
- Lassú csárdás és ritka szökős
- Sebes csárdás

(Érintett terület: Mezőség)

- Ritka tempó
- Sűrű tempó
- Porka és hétlépés

(Érintett terület: Szék)

CÉLOK, FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEK

- Térformák: körtartás, szűkülő-táguló mozgás, csigavonalban való haladás, kaputartás, átfésülés
- Térérzékelés: balra-jobbra haladás, egyirányú haladás, szakaszos haladás, lépés mellé, elé és hátul keresztezve, kifordulások változatai, forgások, ugrások, testsúlyáthelyezés, szimmetria, aszimmetria
- Dinamikai gyakorlatok: fokozatosan erősödő, csökkenő, váltakozó
- Páros táncban a férfi és nő viszonya: egymás elengedése, összefogódzás módja, kontaktusteremtés, zártfogás majd szétválás, kifordulás lehetőségei, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ és egész fordulatok, köríven való páros-forgás
- Improvizáció fejlesztése: dramatikus játékok, helyzetgyakorlatok, memóriafejlesztés, motívumkombinációk megjegyzése, szerkezet felépítés, szabadtánc
- Ritmikai gyakorlatok: páros és páratlan ütemek, $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$, szinkópa, kezek – lábak mozgásának egymástól való függetlenítése
- Zene – tánc kapcsolata: előtáncos feladatai, táncfigurák illeszkedése a meghatározott dallamrészekhez
- Fegyelmezett, koordinált mozgás: be- és kitáncolás a színpadra, tapsrend, kivonulás, lámpaláz oldása, előadókészség fejlesztése, állóképesség, koncentráció, lábak – karok és a törzs összehangolt munkája, egymásra figyelés, gyakori párcsere
- Kézfogások: elől- hátul keresztezett, leengedett, vállfogás
- Eszközhasználat: botkezelés, botforgatás, egyensúlygyakorlatok, üveg le és feltétele a fejre, átadása.

KÖVETELMÉNYEK

Dunántúl: néptánc világa, néprajza, tánc – zene illeszkedése, ugrós motívumokkal ritmusgyakorlat előadása, zenekar összetétele, hangszerek megismerése, viselet, férfi és nő kapcsolata, ennek használata rögtönzés közben, daltanulás, lassú és friss csárdás összehasonlítása, a polgári táncok és a népi eredetű táncok egymásra hatása, motívumok funkciói, mozgásfolyamatok.

Moldva: néprajza, moldvai magyarság táncélete, népviselet, daltanulás, szövegértés, ihogtatás, hangszerek bemutatása, tanult anyag ismerete, a táncra jellemző lüktetés.

Szék, Mezőség: néprajza, táncalkalmak, táncrend, népi hangszerek, lányok forgás a férfitánc alatt, csujogtatás, daltanulás, zene – tánc illeszkedése, a páros forgás közben a pár egymáshoz való alkalmazkodása, szabadtánc.

Felső-, Alsó-Tiszavidék: néprajza, táncrend, népviselet, népi hangszerek, népdalok, férfi – nő kapcsolata a táncban, lány vezetése, szabadtánc.

ÉRTÉKELÉSI LEHETŐSÉGEK

Gyűjtőmunka, csoportos- és egyéni mozgáselemzés, improvizációs feladatok, két táncos viszonya rögtönzés közben, tempótartás, lassítás – gyorsítás, tánc- és zenei anyag ismerete, előadásmód, kötött táncfolyamatok, szabadtánc, hangszerek felismerése, koreográfia előadásmódja, ritmika-, dinamika-, plasztika ismerete, a tanult területek néprajza.

AJÁNLOTT IRODALOM

- Martin György: A magyar nép táncai
- Martin György: Magyar tánc típusok és tánc-dialektusok
- Pesovár – Lányi: A magyar nép táncművészete, Néptánciskolák
- Andrásfalvy Bertalan: Néprajzi alapismeretek
- Dömötör Tekla: Magyar népszokások
- Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje
- Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok 1-3
- Ortutay Gyula szerk.: Magyar néprajzi lexikon vonatkozó címszavai